

Predstavitev inštrumentov v podporo mladim na področju RRI

MVZI

1. Projekti za krepitev mednarodne mobilnosti slovenskih raziskovalcev in raziskovalnih organizacij ter za spodbujanje mednarodne vpetosti slovenskih prijaviteljev

Število raziskovalcev v javnem sektorju upada, prav tako so se prepolovila sredstva za financiranje mladih raziskovalcev v obdobju 2012-2017, kar je prizadelo pretežno mlajše kadre na začetku kariere. Ob neugodni starostni strukturi raziskovalcev in odlivu v tujino bo zagotavljanje zadostnega števila visoko usposobljenih raziskovalcev oteženo tudi zaradi zmanjševanja generacij za vpis na terciarno izobraževanje ter posledično za doktorski študij.

Namen projekta je spodbujati kroženje možganov, izboljšati mobilnost slovenskih raziskovalcev in raziskovalk, krepiti znanja in spretnosti na področju raziskovanja, transverzalne spretnosti, izboljšati mednarodno, medsektorsko in interdisciplinarno izkušnjo ter krepiti raziskovalni potencial oziroma zaposljivost v RRI dejavnosti.

Ciljna skupina so podoktorski raziskovalci.

Cilj javnega poziva je:

- financirati projekte slovenskih javnih raziskovalnih organizacij (v nadaljevanju: JRO) in raziskovalcev, ki so se prijavi na Obzorje Evropa MSCA podoktorske štipendije in bodo dobro oziroma odlično ocenjeni v okviru mednarodne evalvacije, vendar zaradi omejenosti sredstev ne bodo prejeli sofinanciranja iz sredstev Marie Skodlowska Curie (52 raziskovalcev v trajanju do 3 let) ter
- financirati reintegracijske aktivnosti po zaključku mobilnosti odličnih raziskovalcev, ki so bili izbrani in financirani iz sredstev Marie Skodlowska Curie (36 raziskovalcev v trajanju do 2 let).

V okviru investicijskega projekta bomo podprli in financirali mednarodno mobilnost in/ali reintegracijo za skupno 88 slovenskih raziskovalcev.

Projekt bo financiran v okviru Načrta za okrevanje in odpornost v višini 17,22 milijonov EUR, izvajalec projekta bo Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

2. Raziskovalci na začetku kariere

Namen javnega razpisa je vzpostaviti povezavo med raziskovalnim in podjetniškim okoljem, kjer bo povezovalni člen raziskovalec na začetku kariere. **Ciljna skupina so doktoranti, ki so zaključili študij v obdobju od 1.10.2018.**

Javni razpis predstavlja vzvod za večjo povezanost in sodelovanje med javnimi raziskovalnimi organizacijami (v nadaljnjem besedilu: JRO) in gospodarstvom (medsektorska mobilnost) ter posledično spodbuja večanje vlaganj zasebnega sektorja v raziskave, razvoj in inovacije (v nadaljnjem besedilu: RRI).

Cilji javnega razpisa:

- spodbuditi izvedbo neodvisnih raziskav (raziskovalnih projektov) JRO v okviru učinkovitega sodelovanja z gospodarstvom (z gospodarskimi subjekti). Neodvisne raziskave za več znanja in boljše razumevanje so izvedene v splošno korist in za potrebe gospodarstva kot celote, ne pa posameznega sodelujočega gospodarskega subjekta;
- spodbuditi raziskovalne aktivnosti raziskovalcev na začetku kariere v okviru JRO preko sodelovanja v programskih skupinah in preko učinkovitega sodelovanja tudi njihovo povezovanje z gospodarstvom, pri čemer se rezultati sodelovanja splošno, obsežno in neizključujoče razširjajo in se kakršne koli pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz dejavnosti JRO, v celoti pripisujejo JRO;
- okrepitev povezovanja med akademsko sfero in gospodarstvom ter hkrati krepitev raziskovalnega potenciala institucij znanja in razvojno naravnanih gospodarskih subjektov;

- prenos znanja in dobrih praks iz tujine, ki bodo imele vpliv na RRI aktivnosti, ustvarjanje novega znanja in njegovo uporabo v okviru raziskovalnih projektov.

Z javnim razpisom se spodbuja dvig raziskovalne intenzivnosti in kvalitete, ki se odraža v povezovanju raziskovalnega dela raziskovalcev na začetku kariere v okviru JRO z gospodarstvom. Z javnim razpisom se stimulira sodelovanje z gospodarskimi subjekti, da se dolgoročno vključujejo v sooblikovanje raziskovalne dejavnosti raziskovalcev v JRO, z vizijo dolgoročnega spodbujanja prenosa novo ustvarjenega znanja raziskovalcev tako v nadaljnje raziskave, kakor tudi v gospodarsko raziskovalno/razvojno/inovacijsko okolje, v katerem bodo gospodarski subjekti nadalje izvajali razvojno-raziskovalne aktivnosti na podlagi novih izkušenj in na ta način vplivali na povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Posebna pozornost bo namenjena brezposelnim raziskovalcem in raziskovalcem, ki bodo za potrebe izvajanja raziskovalnega projekta prišli v Slovenijo s pridobljenimi referencami v tujini. S tako pridobljenim znanjem in izkušnjami bodo pomembno vplivali na RRI aktivnosti JRO in ustvarjanje novega znanja ter njegovo uporabo v okviru raziskovalnih aktivnosti.

Za dva javna razpisa je namenjenih 10 milijonov EUR, od tega 3 milijone EUR za Vzhodno kohezijsko regijo in 7 milijonov EUR za Zahodno kohezijsko regijo.

ARRS

1. Javni razpis za (so)financiranje raziskovalnih projektov

Razpis je namenjen (so)financiranju temeljnih, aplikativnih ter podoktorskih temeljnih in podoktorskih aplikativnih raziskav ter projektov v okviru mednarodnega sodelovanja po shemi vodilne agencije.

Cilj razpisa je financiranje časovno zamejenih raziskav in sicer :

- temeljnih projektov (eksperimentalno ali teoretično raziskovanje, katerega osnovni cilj je pridobivanje novega znanja na podlagi temeljnih pojavov in opazovanih dejstev, usmerjeno pa je to delo k iskanju novih občin spoznanj in zakonitosti);
- aplikativnih projektov (izvirno raziskovanje, usmerjeno k pridobitvi novega znanja. Usmerjeno je k določenim praktičnim ciljem ali namenom in v pridobivanje znanja ali razumevanja, s katerim lahko zadovoljimo spoznane ali opredeljene potrebe);

Ciljna skupina so vsi aktivni raziskovalci, vendar za podoktorske projekte ter za projekte, katerih prijavitelji so mladi doktorji (raziskovalci, pri katerih ni preteklo več kot sedem let po letu zagovora prvega doktorata znanosti) Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti predpisuje minimalni delež sredstev namenjen njihovi odobritvi. Za podoktorske projekte je to najmanj 10 % sredstev na razpisu, za mlade doktorje pa najmanj 20 % sredstev na razpisu. Poleg tega imajo prijavitelji podoktorskih projektov ter mladi doktorji olajšane vstopne pogoje za sodelovanje na razpisu. Temeljni oziroma aplikativni projekti so financirani v letnem finančnem obsegu okvirno 100.000 EUR. Podoktorski projekt je lahko temeljni ali aplikativni projekt, ki se izvaja zato, da raziskovalec po doktoratu pridobi dodatne raziskovalne izkušnje in znanja ter omogoča tudi dodatno usposabljanje raziskovalcev. Obseg temeljnega podoktorskega projekta je 1700 ur (1 FTE), obseg aplikativnega podoktorskega projekta pa je 1275 ur (0,75 FTE) cenovne kategorije B.

Temeljne projekte ter podoktorske temeljne projekte ARRS (so)financira do 100 % upravičenih stroškov projekt. Aplikativne projekte ter podoktorske aplikativne projekte ARRS (so)financira do 75 % upravičenih stroškov projekta. Prijavitelj on tem zagotovi, da najmanj 25 % upravičenih stroškov projekta (so)financirajo drugi zainteresirani uporabniki.

Leta 2022 je bilo za (so)financiranje temeljnih, aplikativnih ter podoktorskih temeljnih in podoktorskih aplikativnih projektov na razpisu namenjenih 16.400.000,00 EUR. V naslednjih letih se pričakuje rast sredstev.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost (v nadaljevanju ARRS) je v skladu z dogovorom z MIZŠ v okviru javnih razpisov za (so)financiranje raziskovalnih projektov objavila tudi razpis namenjen izključno vračanju slovenskih raziskovalcev iz tujine - Program dr. Aleša Debeljaka. V okviru programa

prijavitelji lahko prijavijo temeljni projekt. Program ima zagotovljen svoj del sredstev v okviru razpisa. Vodja projekta mora izpolnjevati pogoj, da od leta zagovora njegovega prvega doktorata ni poteklo več kot 10 let (v prihodnjih razpisih se bo ta meja dvignila na 15 let).

Leta 2022 je bilo za financiranje projektov v okviru Programa dr. Aleša Debeljaka na razpisu namenjenih 1.200.000,00 EUR.

2. Mladi raziskovalci

Mladi raziskovalci so doktorski študenti, ki jih prejemnik stabilnega financiranja zaposli za pridobitev doktorske izobrazbe.

ARRS financira usposabljanje mladih raziskovalcev (MR) z namenom, da se:

- obnovita raziskovalni in raziskovalno-pedagoški kader prejemnika;
- poveča raziskovalna zmogljivost programskih in projektnih skupin;
- poveča kadrovski potencial za druge uporabnike iz javnega in zasebnega sektorja.

Od leta 1985 do 2021 je bilo v program MR vključenih preko 9000 doktorskih študentov. V letu 2021 je bilo v financiranju 1042 MR, za program MR pa je bilo izplačanih 26,1 mio EUR. Sredstva za MR so se od leta 2010 do 2017 zniževala (pod 20 mio EUR), od leta 2018 pa so se sredstva za MR počasi zvišujejo, vendar še niso na ravni iz leta 2010, ko je bilo za MR namenjeno več kot 30 mio EUR. V okviru javnega poziva za dodelitev mentorskih mest raziskovalnim programom v letu 2021 je bilo v financiranje vključenih 222 MR.

Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/2021; v nadaljevanju: ZZrID) z letom 2022 uvaja stabilno financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti; programski steber financiranja je namenjen financiranju raziskovalnih programov in mladih raziskovalcev. Prejemnik stabilnega financiranja v svojem aktu prejemnika stabilnega financiranja opiše postopek določitve mentorjev mladih raziskovalcev, program usposabljanja, kriteriji, ocenjevanje in izbor kandidatov za mlade raziskovalce ter določila za spodbujanje starostne in spolne uravnoveženosti vodij raziskovalnih programov in nosilcev ključnih vodstvenih funkcij. Prejemniki stabilnega financiranja pripravijo načrt sredstev za izvajanje stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti, v katerem načrtujejo tudi porabo sredstev po mladih raziskovalcih. V svojih finančnih načrtih za leto 2022 prejemniki stabilnega financiranja prikazujejo skupaj preko 31 mio EUR za financiranje MR

3. Mednarodno bilateralno sodelovanje

ARRS sofinancira bilateralno sodelovanje z namenom krepitev znanstvenoraziskovalnega sodelovanja s partnerskimi državami, vzpostavljanja novih, trajnostnih mednarodnih partnerstev in **povečanja deleža mlajših raziskovalcev** v konzorcijih mednarodnih raziskovalnih projektov.

Pri razpisih za aktivnosti bilateralnega sodelovanja, ki se izvajajo kot enostranski razpisi, znaša obvezni delež izbranih aktivnosti bilateralnega sodelovanja, katerih nosilci so **raziskovalci, pri katerih od njihovega zagovora prvega doktorata ni minilo več kot pet let (upošteva se leto zagovora doktorata)**, 20%. Pri dvostranskih razpisih je obvezni delež predmet dogovora med državama na zasedanju meddržavne komisije.

Prijave aktivnosti bilateralnega sodelovanja in bilateralnih raziskovalnih projektov ocenjuje zunanji ekspertni panel za bilateralno mednarodno sodelovanje. Pri razpisih za aktivnosti bilateralnega sodelovanja zunanji ekspertni panel za bilateralno sodelovanje izdelava predlog prednostnega seznama prijav, ki je razdeljen na dva dela:

- v prvem delu so prijave, katerih nosilci so **raziskovalci, pri katerih od njihovega zagovora prvega doktorata ni minilo več kot pet let** (upošteva se leto zagovora doktorata), po padajočem vrstnem redu s pripadajočimi ocenami, ob upoštevanju obveznega deleža bilateralnih projektov iz prejšnjega odstavka,
- v drugem delu so prijave, ki niso izpolnile določil iz prejšnje alineje, in sicer po padajočem vrstnem redu glede na pripadajoče ocene.

Kriteriji za ocenjevanje prijav za aktivnosti bilateralnega sodelovanja so: Znanstvena odličnost, Družbeni in gospodarski vpliv ter Kakovost in učinkovitost izvedbe.

Meddržavne komisije za znanstveno in tehnološko sodelovanje na zasedanjih samostojno obravnavajo s strani obeh držav prispele in ocenjene prijave. Slovenska stran si prizadeva, da je **med izbranimi bilateralnimi projekti 20% bilateralnih projektov, katerih vodje so mladi vodje bilateralnih projektov.**

MGTŠ

Instrument spodbude raziskovalcem v gospodarstvu

Slovenija glede števila raziskovalcev precej zaostaja za vodilnimi inovatorkami (UMAR Poročilo o produktivnosti 2022). Število raziskovalcev na 1.000 delovno aktivnih je bilo leta 2020 nekoliko nad povprečjem EU (Slovenija: 10,5, EU: 9,6), a opazno nižje kot v vodilnih inovatorkah (15,2 %). Po nekajletni rasti se je število raziskovalcev leta 2020 spet zmanjšalo (v javnem in poslovnem sektorju), s tem pa se je ponovno povečal zaostanek za vodilnimi inovatorkami. Do leta 2020 se je število raziskovalcev povečevalo predvsem v poslovnem sektorju, s tem pa tudi njihov delež med vsemi raziskovalci (60,7 % v letu 2020), ki je višji kot v povprečju EU (55,4 %) ter malo nižji kot v vodilnih inovatorkah (63,3 %) (Eurostat, 2022c).

V sklopu novega svežnja evropskih kohezijskih sredstev bomo pripravili spodbude za krepitev vlaganj v raziskovalno razvojne in inovacijske projekte ter sodelovanje med deležniki inovacijskega ekosistema v Sloveniji.

Posebno pozornost bomo namenili **spodbudam za dodatno zaposlovanje raziskovalcev v gospodarstvu**, ki si želijo pridobiti izkušnje za soočanje z izzivi v gospodarstvu, ter podjetjem, ki si želijo pridobiti kakovostne človeške vire za krepitev raziskovalno, razvojnih in inovacijskih timov. Spodbujanje zaposlovanja raziskovalcev v podjetjih bo povezano z raziskovalno razvojnimi in inovacijskimi projekti za razvoj visokotehnoloških izdelkov, storitev, procesov in modelov. Gospodarstvo bomo podprli z najvišje izobraženimi raziskovalci, kar bo pripomoglo tudi k bolj učinkovitemu sodelovanju med gospodarstvom in institucijami znanja;

Ciljna skupina bodo visoko izobraženi raziskovalci.

Cilj javnega razpisa bo povečati število raziskovalcev v gospodarstvu v povezavi z izvajanjem raziskovalno, razvojnih in inovacijskih projektov v podjetjih, pri katerih bodo zahtevana tudi merila za prispevanje k zelenemu prehodu.

Sredstva, ki jih bomo v naslednjem obdobju do 2027 namenili za javni razpis bodo v višini 17,55 milijonov EUR.